

Ydinastiaa

Muistatko, missä olit 26. huhtikuuta 1986? Tai oikeastaan pitäisi kysyä, missä lymysit kolme päivää myöhemmin. Ehti näet kulua pari päivää, ennen kuin neukat saivat tiedotettua, että Kiovan lähellä oli sattunut pikku paukku, josta voisi aiheutua vähän harmia.

Itse muistan hyvin sen ajan. Ydinvoimalan työntekijät päättivät stahanovilaisen kilvoituksen hengessä kokeilla, paljonko myllystä saadaan irti ja kytkivät sitä varten turvajärjestelmän pois päältä. Se on sama moottorista poistaisi rajoittimen ja ryntäyttäisi sen hajalle. Onnistuu nimittäin varmasti. Tshernobylistä tehossa löytyi, mutta reaktio pääsi valloilleen, eikä sitä enää saatu millään pysäytettyä. Se oli sen maan turvallisuuskulttuuria, joka vallitsi muillakin aloilla.

Nyt taas Tshernobylistä tapahtuu. Viimeinenkin reaktori jouduttiin vian vuoksi äkkiä pysäyttämään. Vika korjattiin, ja reaktori käynnistettiin päiväksi, jotta joku pröystäilevä pikkupomo Kutsma saisi painaa nappia ja kuvainnollisesti pysäyttää voimalan viimeistä kertaa. Näin todella tehtiin, ja reaktorin järjettömästä pikakäynnistämisestä aiheutui oikea ja jännittävä vaaratilanne.

Olen aina luottanut ydinvoimaan. Koko elinolon täällä perustuu auringossa jatkuvasti mylertävään ydinreaktioon. Myönteinen asenteeni voi johtua myös siitä, että pääsin opiskeluaikana läheltä seuraamaan Suomen ensimmäisen ydinreaktorin toimintaa Espoon Otaniemessä. Se oli pieni mylly, mutta se toimi täysin samojen lakien alla kuin suuretkin. Tieto ei tässä asiassa ole suinkaan lisännyt tuskaa vaan päinvastoin.

Ydinvoiman puolestapuhuja, akateemikko ja ydintiedon jättiläinen Erkki Laurila villitsi opiskelijat perusteluillaan. Jo silloin kuusikymmentäluvulla tajuttiin, mihin umpikujaan kivihiihen ja öljyn polttaminen ja savujen tupruttaminen johtaa. Ymmärrettiin myös, että kansalaiset eivät hyväksyisi energian niukkuutta. Sellainen hallitus ja eduskunta äänestettäisiin heti uusiksi.

Onneksi Suomeen saatiin rakennettua neljä kunnollista voimalaa, jotka ovat olleet Suomimajan kestäviä kulmakiviä maailman energiahintojen myllerryksissä. Muistan, kuinka Laurila ärisi, että kivihiihi- ja öljyvarastoilla kyetään kriisitilanteessa tuottamaan sähköä ja lämpöä muutama kuukausi. Ydinvoimalat sen sijaan jauhisivat pienillä varastoillaan kevyesti vuoden tai pari.

Viivyin hiljakkoin vähän aikaa Tšekinmaalla. Siellä oltiin juuri käynnistämässä pitkään ja hartaasti rakennettua Temelinin voimalaa, joka sijaitsee melko lähellä Itävallan rajaa. Temelinin voimala perustuu alun perin neukkutekniikkaan, mutta siihen on rakentamisen aikana liitetty paljon amerikkalaisen Westinghousen kehittämiä sovellutuksia. Voimala on aivan kiistattoman tärkeä Tšekinmaalle, jossa vakavasti aiotaan vähentää hiilenpolttoa.

Vaikeaksi Temelinin tilanteen tekee Itävallan asenne. Siellä ydinvoima on lailla kielletty, eikä maassa todellakaan ole yhtään toimivaa ydinvoimalaa.

Suomeen aiotaan onneksi vielä rakentaa kehityksen kestävä ydinvoimaa, vaikka lopullista päätöstä tulee edeltämäänkin kiiwas väittely ja pelottelu. Kansanäänestykseen ei onneksi jouduta. Olkiluodon voimalassa on mainiosti oivallettu tilanne. He ottavat auliisti vieraita, nuoria ja vanhoja, ryhmiä ja yksin kulkijoita vastaan näkemään ja kuulemaan, miten pistorasiasta tulvivaa puhdasta sähköä jauhetaan.

Vastustajille annan neuvon, että menkää johonkin itäisen Euroopan maahan alueelle, jossa hiiltä poltetaan oikein kunnolla. Ja hengitelkää ja kosketelkaa.

pajen